

**Itä-Suomen yliopisto, ennakko-
päätöspäivä pe 7.11.2014 klo
15:15**

**Ruotsin korkein oikeus – kriittinen
näkökulma**

Oikeustieteen tohtori **Ari-Matti NUUTILA**, Skanör, Ruotsi

Rikosoikeuden professori (Kööpenhamina)

Oikeudellinen neuvonantaja YK (UNODC, Wien)

OTT, JD Ari-Matti Nuutila Juridisk Byrå (Skanör, Ruotsi)

Onko Ruotsin HD aktivoitunut?

- Paremmin perusteltuja ratkaisuja useiden vuosien ajan
- Ratkaisut kirjoitetaan sekä asianosaisille että oikeuden toimijoille yleisesti (tutkijat, tuomarit, yms.), näyttöjä ei selosteta kuin Suomessa
- Kirjallisuusviitteet kirjoitetaan ulos
- Selkeitä tuomioistuimen tavoitteenasetteluja, jotka on luettavissa päätösten perusteluista
- Etenkin rikosoikeuden ja rikosprosessioikeuden alueella norminantoa koskeva kiinnostus on noussut, jos lainsäätäjän tahto ei ole yksiselitteinen tai jos teleologisesti soveltamistilanne on nyt toinen kuin lain säätämisen aikaan
- Rangaistuskäytännön yhtenäistämisessä selvästi uutta aktiivisuutta

Miksi näin kävi Ruotsissa, toisin kuin Suomessa?

- Ruotsin RF uudistettiin 2000
- Ruotsissa tehtiin 2013 vastaava tutkimus kuin Sutela – Tarukannel – Tolvanen 2014 (LM 5/2014, s. 719 ss.)
- Ruotsin tilastoista voi lukea aika vähän
- Paremmin perusteltuja ratkaisuja Ruotsissa vuosikymmenten takaa – kenelle päätös/tuomio kirjoitetaan?
- Ratkaisut kirjoitetaan sekä asianosaisille että oikeuden toimijoille yleisesti (tutkijat, tuomarit, yms.)
- Kirjallisuusviitteet kirjoitetaan ulos
- Selkeitä tuomioistuimen tavoitteenasetteluja, jotka on luettavissa päätösten perusteluista

Miksi näin kävi Ruotsissa, toisin kuin Suomessa? (jatk.)

- Etenkin rikosoikeuden ja rikosprosessioikeuden alueella norminantoa koskeva kiinnostus on noussut, jos lainsäätäjän tahto ei ole yksiselitteinen tai jos teleologisesti soveltamistilanne on nyt toinen kuin lain säätämisen aikaan
- Alueilla, joilla EU:lla on päätösvalta, Ruotsin HD peruuttaa, mutta tämä on tietoinen politiikka, ei tapauskohtainen, kuten Suomessa
- Dualistinen periaate ei ole enää lainkaan voimassa Ruotsissa. HD:ssä on itsestäänselvyys, että esim. lastensuojelusopimusta, naiskauppasopimusta tai kidutussopimusta sovelletaan riippumatta valtiopäivien ratifioimisesta.

Valtiopäivien ja ylioikeuksien toimintavapaus?

- Valtiopäivien toimintavapaus on kaventunut selvästi
- Selvästi lisää vastuuta ja valtaa tuomioistuimille, erit. HD:lle
- Normikonfliktit kansallisen ja EU-oikeuden välillä ovat nyt sääntö eikä poikkeus
- Eurooppa-oikeudesta puuttuu yleensä yhtenäinen lainvalmistelu
- Mitä tulkintametodia tulisi soveltaa? Teleologia Ruotsissa
- EIT soveltaa EIS:a kansallisessa kontekstissa, esim. Bulgaria ja raiskaukseen suostumus
- Ruotsin vastaus on, että Ruotsin oikeuslaitos vastaa Ruotsin ihmisoikeuksista itsenäisesti, uuden RF:n mukaisesti

Ruotsin vasikat keväisellä laitumella?

- Petter Asp:
- ”Vi i Sverige ibland beter oss som ystra kalvar utsläppta på den internationella ängen efter att under en lång vinter varit instängda i den svenska ladan. Vi förenklar och ger tvärsäkert enskilda avgöranden en betydelse som de svårligen kan tillskrivas.

Veronkorotusratkaisut ja ne bis in idem

- Täysistuntoratkaisu NJA 2013 s. 512 oli yksiselitteinen jatko EIT:n ratkaisuun Åkerberg och Fransson v. Ruotsi helmikuulta 2012
- EIT:n ratkaisu ei kuitenkaan koskenut kotimaisia veroja
- EIT:n ratkaisu ei ollut taannehtiva
- NJA 2010 s. 169 I ja II kumottiin
- Nyt vaaditaan lainsäätäjän toimia; lainkäyttö ei riitä
- Kyseessä oli tuomionpurku ja Ruotsin HD myönsi purun EIT:n päätöksen mukaisesti
- Tänä vuonna tuomionpurkuhakemusten ruuhka on valtavan suuri

Manga-tapaus, NJA 2012, s. 400

- HD yksiselitteisesti totesi, että valtiopäivillä hyväksytty lapsipornon hallussapitokriminalisointi ei ollut Ruotsin perustuslain mukainen viittaamatta EIS:een
- Japanilaisten manga-piirustusten hallussapito ei vastannut HD:n mukaan lapsipornon hallussapidon kriminalisoinnin tarkoitusta
- HD ei halunnut soveltaa EIT:n käytäntöä lainkaan, vaan katsoi, että kotimainen uusi RF riittää
- Samaan lopputulokseen olisi päästy, kun olisi otettu huomioon syytetyn ammatti sarjakuvapiirtäjänä
- HD teki ensimmäistä kertaa Ruotsissa selvästi *contra legem* tuomion

Huumausainerikokset, NJA 2011 s. 357

- NJA 2011 s. 357: Ennakkoratkaisun piti koskea medefronin luonnetta erityisen vaarallisena huumausaineena, mutta ennakkoratkaisu tulikin rangaistuskäytännöstä, ja olikin todella iso ratkaisu
- Ensi sijassa haettiin aiempaa yksityiskohtaisempaa ja perustellumpaa rangaistustaulukkoa aiemman Tukholman käräjäoikeuden taulukon sijaan
- Yksityiskohtaisempaa arvioita hallussapidon, välittämisen ja myymisen välillä ei tehty HD:ssä, mutta rangaistuskäytäntö puolitettiin
- Lopputulos oli Ruotsissa rangaistuskäytännön puolittuminen ja se, että Ruotsin vankiloita vuokrataan Norjan vankeinhoitolaitokselle

Johtopäätös?

- Ruotsissa HD on ollut ”återförställare” eli ennalleen palauttaja jo silloin, kun elinkautisvankeus poistettiin laista mutta HD jatkoi omalla linjallaan
- Nyt Ruotsin HD:n aggressiivinen ja valtiopäivistä riippumaton linja on aivan uusi ja itsenäinen ja on herättänyt keskustelua juristipiireissä
- Pääsyy on siinä, että kansainvälistyminen ja normikonfliktit antavat lisää valtaa tuomioistuimille kansallisen parlamentin sijaan

Johtopäätös (jatk.)?

- Tuomareiden on otettava uudessa tilanteessa sitä vastuuta, mikä aikaisemmin oli lainsäätäjällä, tässä ei ole vaihtoehtoja
- Tuomareiden reunaehdot ovat oikeusturva, ennakoitavuus, yhdenvertaisuus, johdonmukaisuus ja kestävyys, tässäkään ei ole vaihtoehtoja
- Tuomioistuinten on seurattava kehitystä, mutta ne eivät saa johtaa kehitystä